

Filosofie a navazování

Navazovat na nějakého filosofa (resp. na jeho filosofování) lze různě. Tím nejsnadnějším způsobem je osvojit si jeho způsob vyjadřování, o něco složitější je osvojit si jeho způsob myšlení, ještě těžší je porozumět jeho posledním motivům a tím zdrojům způsobu jeho filosofování. Filosofie ústící do systému nebo aspoň do systematického zpracování určité širší tematiky může být správně pochopena jen tak, že najdeme její věcně, obsahově centrální témata. To nikdy nevyplyne z toho, jak frekventovaná jsou místa, která se těchto údajně centrálních míst týkají (nebo která kolem nich jakoby „krouží“), nýbrž záleží to právě na tom, zda jsme příslušnému mysliteli opravdu správně porozuměli. – Někdy však ani nejde především o to, porozumět nějakému mysliteli a proniknout k tématům, která pro něho jsou centrální. Někdy může jít o nějakou okrajovou poznámku, ukazující směrem, kterým se daný autor vůbec nevydal, ale schopnou nás inspirovat k vlastním úvahám. To může být důvodem pro to, abychom si tu a tam přečetli také nějakého méně významného filosofa. Abychom však rozpoznali ony inspirativní poznámky, musíme mít už sami vypěstovanou vnímavost pro to, co je pro (naš způsob) filosofování významné a co nikoli. Ve filosofii je to snad ještě významnější než v umění (např. v literatuře) rozpoznat „sujet“, který stojí za důkladné zpracování. Velký umělec není velký jen proto, že dokáže určitý motiv mistrovsky zpracovat, ale už v tom, že rozpozná kvalitu motivu. Může přitom jít o nový nápad (ten nepřichází tak často), ale také o nápad, který už někdo zpracoval. Shakespeare se tak nechal inspirovat ve většině svých her hrami svých předchůdců a současníků /tenkrát se to ještě nepovažovalo za literární krádež – dnes by to mělo za následek asi celou řadu soudních sporů). A tak jako v dramatu jde ne o jeden nápad, ale o dobrou souhru několika nebo celé řady nápadů, tak jde ve filosofii ne o jednu centrální myšlenku, ale o nápad, jak několik myšlenek spojit nebo konfrontovat tak, že to je pak pro další postup vskutku konstruktivní a perspektivní. Takže navazování ve filosofii může být vskutku efektivní pouze tenkrát, když nezůstáváme jen u textů jiných autorů, ale když se přes rozmanité texty dostáváme stále dál a hlouběji k tomu, co bylo motivem a cíle filosofování těch druhých.

(Písek, 030821-3.)